

Učiteljski Tovariš

Štanoško političko glasilo J. U. U. — sekcije za Dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškova ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankirani pisma ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letna 60 Dln za tiskovino 80 Dln. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davček posebe. Pošt. šif. 11.197. Telefon 5113

Za okrepitev našega gospodarstva.

Vse učiteljske gospodarske ustanove za skupna dela. — Važni ukrepi za enotno delo.

Naš gospodarski parlament je imel sejo 10. septembra t. l., na kateri so sodelovali zastopniki vseh naših gospodarskih in socialnih ustanov. Potek druge seje gospodarskega sveta je pokazal resno stremenje naših posameznih gospodarskih edinic prilagoditi svoje delovanje pravcu določil pravilnika gospodarskega sveta. V splošnem so izvajali člani z ozirom na osvojene soglasne sklepe nastopno:

Centralizacija stanovskega kapitala.

Mnogo našega denarja gre sedaj v izgubo, ker nalagajo naše gospodarske edince odvisni denar pri denarnih zavodih izven učiteljskih vrst po 6%, a isti denar prejmejo naše sestre zadruge proti 10% obrestovanju. S smotreno centralizacijo stanovskega kapitala v našem hranilnem zavodu bi prišla razlika 3% v dobro lastnim učiteljskim podjetjem. Do sedaj ni bilo prave povezanosti med našimi gospodarskimi edinicami in nam je manjkala gospodarska enota. Zato imamo tako pestro sliko delovanja stanovskih gospodarskih edinic. Osnova stanovskega gospodarskega razmaha je v kapitalu. Treba pa je najti pravo mesto za plasiranje tega našega kapitala in to bi bila že obstoječa »Hranilnica učiteljskega konvikta«, katero ustroj in poslovanje bi bilo treba razmeram primerno preurediti. Gospodarski svet je sklenil, da prilagodi delovanje gospodarskih edinic, ne da bi oviral njih samostojnost delovanja, v smislu čl. 2. točke g) pravilnika tako, da bodo ustanove in učiteljstvo nalagali razpoložljiv kapital v lastnih podjetjih ter s tem ustvarili možnost, da obratujejo stanovske ustanove s stanovskim kapitalom, da tako pride dobiček zopet v stanovsko korist. Na prihodnji seji gospodarskega sveta se bo kot posebna točka dnevnega reda referiralo in sklepalo o realizaciji navedenega člena pravilnika.

Zadružni tečaji in zadružni pododsek gospodarskega sveta.

Kot najlepše polje za delo na gospodarski povzdigi našega naroda se je izkazalo zadružništvo. In ravno na tem polju je zastavila naša sekcija svoj plug. V Dravski banovini imamo, tako smelo lahko trdimo, najmočnejše razvito zadružništvo v naši državi. Vendar pa s tem ni rečeno, da smo že na višku, kajti storili smo tudi mi šele prvi korak. Ideja zadružništva mora sčasoma pronicati v najoddaljenejše kraje naše banovine. V to svrhu nam je treba sposobnih voditeljev posameznih zadrug, močnih ter iniciativnih organizatorjev in discipliniranih zadružnih delavcev. Učitelj je tu v prvi vrsti poklican, da sodeluje kot strokovnjak na zadružnem polju, da dviga in vodi svoj narod ne samo kulturno in etično-moralno, temveč vzporedno tudi socialno in gospodarsko. Iz navedenega sledi, da je morala priseti naša sekcija s svojim delom ravno pri vzgoji za zadružništvo. Tako je priredila sekcija do sedaj s podporo banske uprave tri zadružno knjigovodske tečaje, s katerimi je usposobila za delo na zadružnem polju 97 učiteljev zadrugarjev.

Sekcija pa je storila še korak dalje in je po členu 2. točke j) pod okriljem gospodarskega sveta ustanovila **zadružni pododsek**, da organizira delovanje učiteljev zadrugarjev po enotnih smernicah. Tako se je konstituiral 13. maja t. l. in pristopil k delu zadružni pododsek. Sklenil je sestaviti evidenco učiteljev zadrugarjev s potrebnimi podatki o vsakem učitelju zadrugarju, da bo mogoče istim dajati potrebne nasvete in direktivo ter potrebno oporo v njih udeleževanju na za družnem polju. Pristopil je k sestavi katastra obstoječih zadrug v banovini, da bo mogoče pripraviti šolski oblasti delegiranje učiteljev zadrugarjev v kraje, kjer so vsled obstoječih zadrug potrebni.

Poročila članic gospodarskega sveta.

Zastopniki posameznih gospodarskih ustanov so iznesli poročila o njihovem delovanju in realiziranju sklepov prve seje gospodarskega sveta, ki se tičejo teh članic. Iz poročil je bilo razvidno pestro delovanje, zato se je sklenilo predložiti prihodnji seji gospodarskega sveta pregled delovanja gospodarskih edinic v svrhu sporazumnega dela za sistematičen razvoj obstoječih ustanov.

Na osnovi poročila o delovanju »Učiteljske gospodarske poslovalnice« bilo sklenjeno, da se obravnava kot posebna točka prihodnje seje program obratovanja te gospodarske ustanove z namenom usmeriti njeno udeleževanje tako, da se ne bo križalo z ostalimi članicami gospodarskega sveta.

Strokovni svet pri Učiteljski tiskarni.

Po sklepu prve seje gospodarskega sveta naj bi vse članice pristale na primerne prispevke za gospodarski svet v svrhu organizacije in realizacije namena. Ker pa so imele posamezne članice gospodarskega sveta po

misleke glede fundiranja izdatkov gospodarskega sveta s prispevki članic, je pokrenila sekcija pri Učiteljski tiskarni, da bi se od vseh založniških predmetov tiskarne stekal za učiteljske socialne ustanove in organizacijske namene določeni prispevek. Učiteljska tiskarna je osvojila predlog sekcije in je upravni svet in nadzorstvo tiskarne v seji dne 30. julija 1932. sklenil ustanoviti poseben odsek za proučevanje založniških predmetov. Ustanovil je strokovni svet za založbe Učiteljske tiskarne. Na isti seji je bil sprejet tudi poslovnik, po katerem bo deloval strokovni svet kot posvetovalni organ upravnemu svetu in nadzorstvu. Najvažnejše določbe poslovnika so nastopne: Naloga odseka je proučiti vse založniške predmete v jezikovnem, stvarnem, učnem oz. pedagoškem, higienskem, umetniškem in estetskem oziru, to je po narodi predmeta. Odsek sestoji iz 5 do 7 članov, ki so verzirani v predmetnih vprašanjih. Člane imenuje upravni svet. Strokovni svet da po potrebi poedine predmete v oceno strokovnjakom. Prispevek od založb služi za učiteljske socialne ustanove in organizacijske namene po ključu, ki ga izdela gospodarski svet. Izplača se ta vsota ob sklepu vsakega leta in se steka v sklad Učiteljskega gospodarskega sveta. V ostalih členih se obravnava interno poslovanje strokovnega sveta.

Gospodarski svet je s pohvalnim priznanjem sekciji ugotovil uspešno posredovanje iste pri Učiteljski tiskarni. Tako imamo zagotovljeno nemoteno poslovanje gosp. sveta kakor tudi potrebna gmotna sredstva za eventualno podporo učiteljskih socialnih ustanov. Še važnejše je dejstvo, da smo se s tem močno približali cilju, da je Učiteljska tiskarna, ki nosi naše ime, res tudi učiteljska, ker nam donaja gmotne podpore za socialno in gospodarsko udeleževanje učiteljstva v prid našim organizacijskim ustanovam kakor tudi neposredno v prid vsakega posameznika učiteljskega stanu.

Obmorski učiteljski dom.

Vsako leto obiskuje učiteljstvo dravske banovine v vedno večjem številu v velikih počitnicah obmorska zdravilišča. Še večji bi bil poset našega lepega Jadrana, ko bi ne bili življenjski izdatki v zdraviliščih tako visoki. Gospodarski svet je pokrenil akcijo za zgradbo obmorskega učiteljskega doma, da v skupnosti znižamo življenjske izdatke za bivanje ob morju in omogočimo kolikor mogoče velikemu številu tovarišev in tovarišic zdraviljenje ob morju po končanem letnem šolskem delu. Gospodarski svet se je soglasno odločil in odobril nakup parcele v izmeri 2000 m² od občine Omišelj. Parcela leži na idealno lepem kraju tik morja ob parku, ki je v glavnem z rastlinstvom od občine že zasajen s krasnim razgledom in potrebnim zatišjem. V načelu je gospodarski svet obravnaval tudi način zidanja obmorskega učiteljskega doma v Omišlju. Dom naj bi v glavnem obsegal 10 opraviljenih sob z eno posteljo in otomano, 20 sob z dvema posteljama in eno veliko skupno dvorano za učitelje in eno za učiteljice. Tako bi bile v domu 104 postelje z otomanami. V pomladi in jeseni bi služil dom lahko kot bivališče reknavalecentom in bi bili v pritičju dve sobi za približno 30 otrok. Poleg navedenih prostorov bi vseobsegal dom tudi vse ostale pritičline, ki so potrebne za obratovanje doma, ker bi imeli vse življenjske potrebščine v lastni režiiji. Po kalkulaciji bi se pocenilo bivanje v domu tako, da bi plačala oseba s posebno sobo in prehrano približno 30 Din dnevno, a v skupni dvorani še pod to ceno, medtem ko stane sedaj bivanje v hotelu nad Din 70—dnevno. Tako zamišljen obmorski dom bi stal ca 600.000 Din. Za realizacijo zidanja doma bi bilo potrebno ustanoviti društvo odnosno zadrugo s 300 člani, ki bi vplačali v 20 mesečnih obrokih po 100 Din, in bi uživali ugodnost režijskih cen za stanovanje in prehrano.

Gospodarski svet je sklenil, da sestavi memorandum v navedenem smislu in dostavi prijave šolskim upravljavstvom s pozivom, da pristopi učiteljstvo k društvu za zidanje obmorskega doma v Omišlju in se zaveže plačevati potrebno članarino. Nato se skliče ustanovni občni zbor prigašenih članov, ki sklepa o ustanovitvi društva in prevzame realizacijo zidanja obmorskega učiteljskega doma v Omišlju.

Loterija v korist naših domov.

Da pokažemo tudi širši javnosti našo stanovsko gospodarsko ter socialno zavest, je sklenil gospodarski svet poveriti zadrugi Učiteljski dom v Ljubljani z ozirom na sklep njenega zadnjega občnega zbora prireditve loterije v korist naših domov. O načinu organiziranja loterije kakor tudi o razdelitvi pričakovane čistega dobička naj se izjavita še v pošte prihajajoča Učiteljski dom v Mariboru in Dom učiteljev v Ljubljani, nakar se bo na prihodnji seji gospodarskega sveta sklepalo vse potrebno o prireditvi loterije.

Iz navedenih obravnjav in sklepov gospodarskega sveta sledi, kako nujna je bila ustanovitev našega gospodarskega parlamenta. Na članicah, to je naših gospodarskih in socialnih ustanovah je sedaj, da slede smerni-

Lippert

Javna prosvetna skrb za nezaposlene.

Češkoslovaško prosvetno ministrstvo je poklicalo z odlokom z dne 7. junija 1932. vse prosvetne činitele v republiki, da bi nudili nezaposlenim, posebno pa nezaposlenemu naraščaju posebno in učinkovito oporo v njihovih težnjah po prosveti in zaposlitvi.

Načelno se priporoča, da prosvetni odbori bodisi sreski ali mestni in krajevne prosvetne komisije organizirajo specialne izobraževalne tečaje za nezaposlene, posebno pa za naraščaj, to pa vedno v sporazumu oziroma s sodelovanjem občin in z dobredelnimi in prosvetnimi delavskimi organizacijami, z upravami izobraževalnih šol in z raznimi kuratoriji za nezaposlen naraščaj.

Nezaposleni naj bi dobili v teh tečajih naloge, ki naj bi bile od gojencev do določenega roka rešene. Naloge naj bi bile sestavljene tako, da bi nezaposleni preizkusili in urili svoje duševne in telesne sile. Na teh prostovoljnih tečajih naj bi se v gojencih vzbudilo veselje k izobrazbi in naj bi dobili razgled po kulturnem svetu, o raznih poklicih in o izboljšanju delavskega položaja.

Za tečaje so predpisane sledeče temeljne smernice:

1. Splošna izobrazba:

a) Predavanja iz narodnega gospodarstva in socialno političnih tem in o vprašanjih iz delavskega življenja.

b) Državljanstva vzgoja s predavanji o ustavi in upravi češkoslovaške republike.

c) Predavanja o kulturnih, izobraževalnih, literarnih, higienskih vprašanjih, oziraje se vedno na socialno stran in na kulturne potrebe nezaposlenih.

Kako si nabavimo aparate za šolski radio.

Ko se je začel prvi klic, ki je veleval, naj se v šole uvede radio, je bilo med učiteljstvom brez dvoma 90% takih, ki so se s tem strinjali in bili pripravljeni sodelovati, da si šole nabavijo radio-aparate. Tako kratki!

Danes ni nič čudnega, če nimajo aparata eno, dvo, ali sploh manjše šole, je pa čudno, da še nimajo radio-aparatur višje organizirane šole. Ali ni skoraj žalostno, da so še danes šole, ki imajo 10—15 učiteljev, brez radia?

Upam si namreč trditi, da bi šole večrazrednice mogle kljub gospodarski krizi v teku leta zbrati sredstva, ki so potrebna za nabavo aparata.

Vem, da se mi bo ugovarjalo, vem to, a nič ne de, povem pa naj le, da bi bilo mnogo več aparatov na naših šolah in pri privatnikih, če bi bilo malo več tozadavnega podrobnega dela. Skoro v vsaki vasi je dobiti koga, ki bi si nabavil aparat, če bi mu kdo prigovarjal in mu v slučaju potrebe priskočil na pomoč.

Zdi se mi potrebno poudariti, da je treba dati učiteljstvu možnosti, da si pridobi čim več tozadavnega znanja. Naj bi na vsakem sestanku učiteljskega društva bil po možnosti tudi razgovor in poročila radio-amaterjev. Če se komu zdi to danes nepotrebno, bo videl čez čas, da bo to nujna potreba.

Naj bi vsako učiteljsko društvo vsaj enkrat izvedlo za svoje člane praktično inštalacijo antene in potrebnih vodov. Pojasniti bi bilo najvažnejše o aparatu, to bi za naše glave ne bilo preveč, da bi to delo v bodoče mogel sam izvršiti, pa naj bo to v šoli ali pri privatniku! Vprašanje, kdo naj v oddaljeni vasi inštalira aparat, ni tako enostavno.

Navajam v sledečem, kako bi prišle do aparatov večrazrednice. Vzemimo 5-razrednico s 3 vzporednicami — osem razredov in osem učiteljev.

Krajevni šolski odbor bi mogel nekaj utrpeti (nepredv. izdatki). S tem denarjem bi se nabavilo vse razen aparata in zvočnika. Napejljavo bi izvršili sami.

Kaj pa aparat in zvočnik? To bi stalo skupaj (dobro blago) recimo Din 4000—. Kje jih dobiti? V posojilnici, ki jih je po deželi dovolj! Vsi učitelji naj bi prevzeli poročstvo za posojilo.

V šoli bi bil prav dober radio, v posojilnici pa tudi lep dolg. Nič ne de. Ako bi bil

cam gospodarskega sveta in pristopijo k realizaciji istih, da pridemo do stavljenega cilja to je do ustanovitve enotne gospodarske celote v prid posameznika kakor tudi celega stanu.

2. Strokovna izobrazba:

a) Tečaji za pouk tujih jezikov, predvsem onih jezikov, s katerimi občujejo ljudje v Češkoslovaški republiki.

b) Tečaji za pouk stenografije, strojepisja in knjigovodstva.

c) Tehniški tečaji: strokovno risanje, kalkulacija, strojogradba itd.

d) Tečaji za nezaposlene žene (gospodinjstvo, vrtnarstvo, perutinarstvo, šivanje in krpanje itd.).

Ta program, ki je podan le v glavnih obrisih, naj se prilagodi krajevnim razmeram in njihovim potrebam. Izpopolni pa naj se na primer z raznimi poučnimi izleti (obisk raznih tovarn, stavb, veletrgovin itd.) in zabavnimi izleti, ki se dajo pod naslovno firmo napraviti popolnoma brezplačno. Dalje naj bi se izobrazba nezaposlenih izpopolnila s čitvom, predavanji poučne in zabavne vsebine in z obiskom gledališč in filmskih predstav, ki se bodo predvajale od časa do časa za nezaposlene popolnoma brezplačno.

Tečaji za nezaposlene naj bi trajali najmanj 30 ur in to tako, da bi se poučevalo v dnevni urah vsaj tri ure zaporedoma. Tečaj naj se ustanovi povsod, ako se priklasi vsaj 40 slušateljev.

Učitelji naj bodo izbrani iz vrst govornikov, ki so že mnogo pripomogli s svojimi predavanji na ljudsko-izobraževalnem polju in ki so v stikih z delavstvom, dalje iz vrst profesorjev in učiteljev na strokovnih in nadaljevalnih šolah.

Obenem so bile pozvane knjižnice in organizacije z delokrogom za dobra dela, kulturna in socialna, da preskrbe iz javnih in zasebnih knjižnic brezplačno, a dobro čtivo za nezaposlene in njihov naraščaj.

aparati v skrbnih rokah, bo delal brezhibno leta in leta. Dolg pa bi se odplačeval:

1. s prosto vstopnino javnih predavanj in koncertov;

2. s prispevki šolske mladine. Gotovo bi otroci darovali tudi za radio, če darujejo za toliko drugih namenov;

3. s prispevkom kraj. činiteljev;

4. z dohodki mladinskih prireditev;

5. s podporo raznih društev in ustanov.

Pri dobri organizaciji, kar na taki šoli ni težko, bi bilo po preteku enega leta v posojilnici nič ali malo dolga, v šoli pa radio-aparat. To ni na nobeni večji šoli nemogoče, zato pa...

Drugače in težje je na manjših šolah. Tudi ne kaže nabavljati tako dragih aparatov, kajti nabavni in vzdrževalni stroški so z ozirom na število učencev preveliki. In naj bo gorska, oddaljena šola brez aparata?

Tudi tu bi se našel izhod. Kraj. činitelji bi dali na razpolago za antenski material in potrebno brez aparata. Kje dobiti aparat? Aparat s slušalkami, mislim.

Učitelj na hribovski šoli danes skoro ne more biti brez radia. Večeri so dolgi. Pri aparatu pa je študij in zabava. Če bi učitelj žrtvoval okroglo Din 800—, pa bi imel aparat, ki bi ustrezal namenu. Potem bi ga tudi uporabljal z mirno vestjo ob vsakem času. Zdi se mi, da se razumemo.

Ako bi odšel s šole, bi ga vzel s seboj, če bi ga na novi šoli potreboval, ali pa bi ga prepustil nasledniku za primerno odškodnino.

Zdi se mi, da bi bil ta način najbolj primeren za rešitev tega vprašanja na manj organiziranih šolah. Kot učilo pa bi služil še bolje.

Morda bo kdo oporekal, češ, kako naj ga pa uporabljam v šoli, če ni zvočnika? Temu moram povedati, da se tudi pri pouku dajo slušalke prav s pridom uporabljati, poudarjam — prav s pridom.

Praden pa končam, ponovim željo, naj sreska učiteljska društva storijo vse, kar je možno, za izobrazbo radio-amaterjev, kajti ti bodo pripomogli k razvoju našega šolskega radia. **Petelin, Skrijlj.**

Vse muzikalije se dobe v knjigarni Učiteljske tiskarne. Prospekte raznih edicij pošilja na zahtevo brezplačno.